"Lovy beze zbraní"

Hezký název televizního pořadu, viďte? Zřetelně si to pamatuju, jak jsem to jako dítě slyšela poprvé a vysloveně mě to okouzlilo, stejně jako celý ten program. Můžu potvrdit pravdivost toho, co se o tomto legendárním počinu ostravského televizního studia (v režii Františka Mudry) píše na internetu (zde): *"... Vždyť už velmi dávno se lidé shromažďovali kolem ohňů, aby naslouchali vyprávění lovců, starců a zkušených vůdců. Lovům beze zbraní se podařilo dokonale rehabilitovat kouzlo prostého lidského posezení a očistit slovo beseda od poněkud pejorativního přízvuku. Do studia byli zváni milovníci přírody, fotografové, filmaři, myslivci, kteří vyprávěli, co všechno v přírodě viděli a prožili - jejich zanícené vyprávění mělo takový divácký ohlas, že původně sólový pořad se dočkal dalších 77 pokračování a na obrazovkách se objevoval až do roku 1981..."* Začalo se v roce 1962, to mi byl teprve rok, ale asi tak od osmi jsem se s rodiči a bratrem dívala pravidelně. Mezi hosty bývali například **spisovatel Jaromír Tomeček a výtvarník Mirko Hanák** - a právě jejich jména můžeme číst i na titulní stránce stejnojmenné knihy (1976).

Lovy beze zbraní

Myslím, že moji vrstevníci ji tehdy přivítali stejně jako já s povděkem. Oba autory jsme znali už z dřívějška nejen z televize, ale i z jejich knih. Jak z těch společných (mě se z nich zvlášť líbil **"Stříbrný lipan"**, až na ten smutný konec), tak i z těch, kde spolupracovali každý s někým jiným. Podle požadavků čtenářů v knihovně se mi zdá, že dnes už se na ně příliš nevzpomíná (pokud nepočítám "Bílého tesáka" a "Rybaříky na Modré zátoce" s Hanákovými ilustracemi, které se sem tam čtou ve škole), ale to může být silně zkreslené tím, že my pamětníci máme ty knížky doma. Možná je ani moc často neotevíráme, ale ono stačí vidět jejich seřazené hřbety - a všechno se to vybaví samo, ty poutavé příběhy i nenapodobitelné obrázky. Znám více malířů, kteří měli podobný styl, ale nikdo to tak neuměl, aby rozpitá barva vytvořila dokonalou iluzi měkkého kožíšku, třpytu na ptačích křídlech nebo obláčku plného vláhy. Dokonce i ze stránek školní učebnice (byla to zoologie pro 6. ročník ZŠ) na nás hleděly ze všech portrétů tak živé oči, až se nám tajil dech.

Zrovna nedávno jsem si na to všechno vzpomněla, když jsem se probírala rozepsanými články a poznámkami do příštích čísel. A jako na zavolanou zrovna vyšlo 48. číslo Týdeníku Rozhlas a v něm rozhovor s redaktorem Janem Veselým, tvůrcem "Toulek českou minulostí" a dalších výborných pořadů, kde se píše: *"... Vyrostl jsem na příbězích hrdinného kapitána Korkorána, Robinsona Crusoea, také na románech Roberta Louise Stevensona, rád jsem četl a potom sledoval v televizi ostravské Lovy beze zbraní a v nich spisovatele Jaromíra Tomečka..."* Tak jsem si hned ve jmenovaných knížkách zalistovala, jen tak z radosti, že se o nich mluví, a v té Tomečkově také: *"... Přestal ze mne být lovec. Totiž, nepřestal, toliko zbraň jsem změnil. Lovím od té doby zrakem a sluchem. Na lovu sytím své srdce..."*

V přírodě je zabíjení každodenní záležitostí, ale z hladu, a ne pro přejídání nebo z dlouhé chvíle. Tragický je příběh stříbrného lipana, obelstěného lidskou rafinovaností, ale v knížce o lovech beze

zbraní je smrt důstojná, přirozená: *"... Smrt a život, život a smrt... paraziti parazitů, zátopa ničivá a současně obrodná, sloni u Oliphant riveru, orel a želva, jelení říje a jelení skon: nějak tak to musí být, to je běh bytí, to je svět..."*

Ani s pozorováním přírody se to nemůže přehánět a dnešní svět je nemilosrdný i v tom. S naší důmyslnou technikou dokážeme pohodlně narušovat zvířatům soukromí až do krajnosti - viz např. zde. Jak opravdově zasloužené a hluboce prožité bylo oproti tomu pokorné putování pana Tomečka! A i tito mírumilovní "lovci", po překonání počáteční žádostivosti, docházejí nakonec k ještě většímu míru a k pocitu sounáležitosti. Nevím, jestli všichni, ale nedivila bych se tomu. Jsem vděčná všem, kdo se o tohle poznání rozdělili a napsali o něm, ať jsou to známí spisovatelé, nebo třeba František Langmajer a František Zima, které znáte hlavně vy, čtenáři Kompostu. Začtete-li se do jejich slov na např. stránkách časopisu Kompost nebo pod odkazem zde, budete vědět, o čem mluvím. A knížku "Lovy beze zbraní" vám můžu nabídnout také, protože ještě pořád přežívá ve skladu Šmidingerovy knihovny.

"... Za mlžných jiter na sklonku měsíce září, když si horské svahy předávaly ozvěnu jeleního vytrubování jako štafetu, odpovídal jsem velikánským stepním rohem, který mi dal Pali báči, a jeleni přibíhali k mému úkrytu... Být na mém místě příslušník nimrodského cechu bažící po trofeji, jak rychle by zakončil tuto scénu, jak bez váhání! Nerad bych se byl na neopatrného blouda zahleděl přes mušku kulovnice místo přes dalekohled. Býval jsem svědkem jejich zrodu, když laň v skrytu bukového mlází dávala život kolouškovi, pozoroval jsem jejich zásnuby, avšak nehodlal jsem se stát hostem pohřebním..."

Tahle slova si můžete přečíst v poslední kapitole, pak obrátíte jen jeden jediný list - a pohřebním hostem se spolu s panem Tomečkem na okraji karpatské bažiny přece jenom stanete. Je to smutné, nebo jsou to slova o odpočinku, naplnění a novém životě? Posuďte sami:

"... Hrázka i boční břehy byly hustě zarostlé kapraďorosty. V tomto houští ležel jelen. Ve chvíli, kdy jsem jej zachytil do zorného pole, měl hlavu hluboce předkloněnou, že větrník měl až u země a paroží ležmo před sebou. A to paroží, dosud v lýčí, to byla dlouhá nerozvětvená šavliska, znak přestárlého zpátečníka. Hlava se potom zvolna pozvedala, až ji ležící tvor zaklonil tak, že paroží se dotklo hřbetu. Setrval tak nějakou minutu a opět se schyloval do předklonu. Klaněl se!

Nevěřil jsem zraku. Jsem účastníkem nějaké zvířecí modloslužby, nebo blouznim? Bdím vůbec? Ale potom už jelen od země hlavu nezvedl, nýbrž pojednou celým tělem ještě více poklesl. Zašel. Poznal jsem nade vši pochybnost, že právě v mé přítomnosti zvíře vydechlo naposled.

Nešlo mi do hlavy, že jelen leží vzpřímeně. Doposud vždy jsem vyslabeného nebo zhasínajícího jelena neviděl ležet jinak než na boku. Toliko při odpočinku nebo ve spánku, v zdravém klidu, ležel takto vzpřímen. Nedovedl jsem si tuto zvláštnost vůbec vysvětlil.

Pátral jsem po okolí jezírka, a co jsem spatřil, vyrazilo mi dech. Kam jsem pohlédl, povalovaly se v kapradí kosti, vybílené skelety zvířat prorostlé a zarostlé zelení, takže vždy vyčnívala lopatka nebo roh pánve, žebra, hlava, paroh. Vždyť já jsem se octl v místě, kam chodila přestárlá zvěř umírat! V liduprázdném koutě pod poloninou, na samé hranici lesa při rozmezí dvou států, v houštině obklopené bažinami pramenů Černé ráztoky, nacházel tvor, který cítil svůj konec, to místo, kde bude moci pokojně beze svědků vydechnout naposled.

V ten okamžik se mi zjevily chvíle na louce u řeky mého mládí, vzpomněl jsem si na kus cestopisu, který jsem tenkrát vyhrabal ve skalkách za rodným městem. Co jsem se natoužil dostat se k Oliphant riveru, na pohřebiště slonů. A zde jsem se konečně octl na podobném místě, u tajemného hřbitova zvěře; dávný sen mládí se mi naplnil. Odcházel jsem od Ráztok celý rozložen...

... Bylo nebylo; přítomnost je od toho, aby zastřela minulost pláštěm milosrdenství..." ***-ah-***